

Адреса матеріалу: [//yur-gazeta.com/dumka-eksperta/vidpovidach-bez-administrativnoyi-procesualnoyi-pravosubektnosti--ne-vidpovidach.html](http://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/vidpovidach-bez-administrativnoyi-procesualnoyi-pravosubektnosti--ne-vidpovidach.html)

, ЧЕТВЕР, 01 ТРАВНЯ 2025 Р., 17:41

Відповідач без адміністративної процесуальної правосуб'єктності — не відповідач

ОЛЕКСАНДР ШЕМЯТКІН, КМ ПАРТНЕРИ, ЮФ, ПАРТНЕР, АДВОКАТ

З жовтня 2022 року було змінено спосіб отримання Фондом соціального захисту осіб з інвалідністю (далі — Фонд) звітності щодо виконання нормативу робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю (далі — норматив). Відтоді Фонд почав отримувати звітність через Пенсійний фонд, що призвело до виявлення Фондом представництв іноземних юридичних осіб, які не перебували на обліку у Фонді, не створювали робочих місць для осіб з інвалідністю та не подавали звітність. Як правило, представництва вважали, що вони не є суб'єктами виконання нормативу і обов'язок з його виконання на них, відповідно, не поширюється.

Не дискутуючи про те, чи поширюється такий обов'язок на представництва нерезидентів, варто звернути увагу на інше питання: чи може представництво нерезидента бути відповідачем в адміністративному процесі?

Це питання стало актуальним, оскільки Фонд масово звертається до суду з позовами до представництв нерезидентів, передусім до неурядових організацій, щодо стягнення господарських санкцій за невиконання нормативу. Окремо варто зазначити, що з огляду на допомогу, яку Україна отримує через неурядові організації, та неоднозначне нормативне регулювання цього питання така практика Фонду видається помилковою та недержавницькою.

Сьогодні вже склалася значна, але неоднорідна судова практика у справах цієї категорії на рівні судів першої інстанції. Одні судді задовольняють позови Фонду, інші відмовляють, а деякі суди почали закривати провадження за такими позовами. Ми були серед перших, хто наполягав на необхідності закриття проваджень у таких справах, обґрунтовуючи це так.

Відповідно до ч.5 ст. 46 Кодексу адміністративного судочинства України (далі — КАС України) відповідачами за адміністративним позовом суб'єкта владних повноважень можуть бути громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, громадські об'єднання, юридичні особи, які не є суб'єктами владних повноважень.

У ч.2 ст. 26 КАС України передбачено, що позови до юридичних осіб пред'являються за їхнім місцезнаходженням згідно з Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців і громадських формувань, якщо інше не передбачено цим Кодексом.

КАС України не передбачає можливості подання позову до розташованого на території України відокремленого підрозділу юридичної особи, утвореної відповідно до законодавства іноземної держави (представництва), як і не встановлює територіальну підсудність для звернення суб'єкта владних повноважень до іноземної юридичної особи.

Згідно з ч.1 ст. 43 КАС України адміністративна процесуальна правоздатність визнається за підприємствами, установами, організаціями (юридичними особами). Отже, адміністративною процесуальною правосуб'єктністю наділені лише юридичні особи, тому саме вони можуть бути відповідачами в адміністративних справах. Відокремлений підрозділ юридичної особи (представництво), утворений відповідно до законодавства іноземної держави, не наділений адміністративною процесуальною правосуб'єктністю та не може бути відповідачем в адміністративній справі, оскільки не є юридичною особою.

Такий підхід узгоджується з практикою Європейського суду з прав людини (далі — ЄСПЛ). Територіальний аспект юрисдикції, за підходами ЄСПЛ, ґрунтується на сфері дії влади на визначеній території відповідно до правових норм (формально-юридичний підхід).

У справі *Yonghong v. Portugal* від 25 листопада 1999 року ЄСПЛ зазначив, що механізм Конвенції надає державі можливість поширювати її дію на території, за зовнішні зносини яких вона несе відповідальність, а питання, що стосуються цих територій, належать до юрисдикції відповідної високої договірної сторони.

Отже, відповідно до підходів ЄСПЛ, юрисдикція як юридична категорія визначається сферою дії влади на конкретній території з урахуванням правових норм, меж застосування *ratione personae, materiae et loci*, а також принципів, сутності та змісту правовідносин.

Наведена аргументація згодом знайшла підтвердження у позиції Верховного Суду в постанові від 25 липня 2024 року (справа №640/31489/21), де зазначено, що адміністративна процесуальна правосуб'єктність є основним критерієм участі у справі.

У ч.1 ст. 4 КАС України визначено, що адміністративний суд — це суд, до компетенції якого цим Кодексом віднесено розгляд і вирішення адміністративних справ. Відповідно до п.1 ч.1 ст. 238 КАС України суд закриває провадження у справі, якщо її не належить розглядати за правилами адміністративного судочинства.

Цікаво, як Верховний Суд узагальнить практику розгляду позовів Фонду до представництв іноземних юридичних осіб і чи дотримуватиметься свого ж висновку щодо адміністративної процесуальної правосуб'єктності як основного критерію участі у справі.

Copyright © 2010-2021 Юридична газета

Всеукраїнське професійне юридичне видання

Ця копія для особистого некомерційного використання. Поширення і використання цього матеріалу регулюється нашим абонентським договором і законом про авторське право. Для неособистого користування або замовити кілька копій, будь ласка, зв'яжіться з видавництвом.

Реєстраційне свідоцтво КВ №11259-139ПР від 24.05.2006 р.

www.yur-gazeta.com